

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός, ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2016

A1. Ο συγγραφέας στο κείμενό του αναφέρεται στην αξία και τα γνωρίσματα της φιλίας. Η φιλία, αγαθό πολύτιμο και οικουμενικό, που υμνήθηκε από ανθρώπους του πνεύματος, καλλιεργεί τον σεβασμό και την εμπιστοσύνη στις ανθρώπινες σχέσεις. Οι γνήσιοι φιλικοί δεσμοί στηρίζονται στην αμοιβαιότητα, την αγαθή προαίρεση, τη στοργή και την εκτίμηση. Υπάρχουν, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, φιλίες χρησιμοθηρικές ή άλλες που προσφέρουν ικανοποίηση, όμως σ' αυτές προκύπτει πάντα ένα κέρδος. Από την άλλη πλευρά, η ιδανική και ακέραιη φιλία στηρίζεται στην υψηλή ηθική ποιότητα, σ' ένα κοινό αξιακό σύστημα, με κυρίαρχο το στοιχείο της αρετής. Ο συγγραφέας, λοιπόν, συμπεραίνει ότι ο φίλος είναι άξιος συμπαραστάτης, σύμβουλος και κριτής, που συντροφεύει τον άνθρωπο στη ζωή. (112)

B1. α. Λάθος, β. Σωστό, γ. Σωστό, δ. Σωστό, ε. Λάθος

B2. α) Η παράγραφος αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων. Συγκεκριμένα, αναπτύσσεται με **διαίρεση, αιτιολόγηση** και **παραδείγματα**. Αρχικά, στο χωρίο: «Μπορούμε... αγαθόν», η παράγραφος αναπτύσσεται με **διαίρεση**. Η διαιρετέα έννοια είναι «η φιλία» / «οι φιλικές σχέσεις» και τα μέλη της διαίρεσης είναι: «διά το χρήσιμον», «δι' ηδονήν» και «διά το αγαθόν». Τα μέλη της διαίρεσης αναπτύσσονται με **αιτιολόγηση** («επειδή... χρήσιμος», «επειδή μας προξενεί ευχαρίστηση», «επειδή... απόλαυση»), καθώς ο συγγραφέας εξηγεί γιατί / για ποιο λόγο συνδεόμαστε κάθε φορά με άλλα πρόσωπα. Ακόμα, εντοπίζονται και **παραδείγματα** εντός των παρενθέσεων, όπου αναφέρονται τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε φιλίας («για τις υποθέσεις... φιλοδοξίες μας κ.τ.λ.», «είναι διασκεδαστικός... συμπαίκτης κ.τ.λ.»).

B2. β) ΧΡΗΣΗ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Άλλωστε: Η λέξη δηλώνει προσθήκη-συμπλήρωση. Ο συγγραφέας αναφέρεται στην αρχή της παραγράφου στην αξία της φιλίας, υποστηρίζοντας ότι αυτό το «δώρο» όχι μόνο εξυμνήθηκε ανά τους αιώνες, αλλά αξιοποιείται και για να δηλωθεί η εκτίμηση προς οικεία πρόσωπα.

Δηλαδή: Η λέξη δηλώνει επεξήγηση. Ο συγγραφέας προσθέτει λεπτομέρειες και επεξηγεί τον όρο εύνοια, που είναι η ευνοϊκή διάθεση και η αναζήτηση της ανθρωπιάς.

Όταν: Η λέξη δηλώνει όρο-(προ)ϋπόθεση. Συγκεκριμένα ο συγγραφέας αναφέρεται στην περίπτωση κατά την οποία ένας άνθρωπος αγαπά ένα άψυχο αντικείμενο, τονίζοντας ότι αυτό δεν αποτελεί πραγματική φιλία.

Λοιπόν: Η λέξη δηλώνει συμπέρασμα. Ο συγγραφέας αναπτύσσει τον συλλογισμό του σχετικά με το περιεχόμενο της ουσιαστικής φιλίας που στηρίζεται στην ανιδιοτέλεια και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η φιλία είναι η επαφή δύο ατόμων με υψηλό αξιολογικό υπόβαθρο.

B3. α) ΣΥΝΩΝΥΜΑ

Εγκωμίασαν: επαινέσαν, εκθείασαν, επιδοκίμασαν, εξύμνησαν, επιβράβευσαν

Ευχαρίστηση: τέρψη, ηδονή, απόλαυση, ικανοποίηση, χαρά

Συναναστροφής: επαφής, σχέσης, συντροφιάς, συγχρωτισμού, συναγελασμού

Ακατάλυτη: αιώνια, αθάνατη, ανθεκτική, σταθερή, αδιάλυτη, ακέραιη, στέρεη, δυνατή, ακλόνητη

Φθείρεται: αλλοιώνεται, καταστρέφεται, ξεφτίζει

B3. β) ΑΝΤΩΝΥΜΑ

Οικεία: ξένα, άγνωστα, αλλότρια, ανοίκεια

Επιδέξιος: αδέξιος, ανίκανος, άγαρμος

Ωφέλεια: βλάβη, ζημία

Αξία: απαξία, αναξιότητα, ασημαντότητα

Αυστηρό: επιεική, ελαστικό, ανεκτικό, χαλαρό

B4. α) ΧΡΗΣΗ ΣΗΜΕΙΩΝ ΣΤΙΞΗΣ

«διά το χρήσιμον»: Ο συντάκτης παραθέτει αυτούσια τα λόγια του Αριστοτέλη, σχετικά με τα είδη των φιλικών σχέσεων.

«αγαπά»: Η χρήση των εισαγωγικών δηλώνει την ειρωνική διάθεση του συγγραφέα σχετικά με το κέρδος στο οποίο αποσκοπεί κανείς συνάπτοντας φιλικές σχέσεις.

(υλικό ή ηθικό): Η χρήση της παρένθεσης έχει επεξηγηματικό ρόλο σχετικά με το κέρδος που επιδιώκει κανείς μέσω των φιλικών σχέσεων.

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός, ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

B4. β) Ο συγγραφέας με τη χρήση του **β' ενικού** στοχεύει στην απόδοση επικοινωνιακού ύφους με ιδιαίτερη ζωντάνια και παραστατικότητα, αφού απευθύνεται άμεσα στον αναγνώστη, επιδιώκοντας να εγείρει τα συναισθήματα του και ταυτόχρονα να τον διδάξει σχετικά με το περιεχόμενο της πραγματικής φιλίας, που συνοψίζεται στην ύπαρξη ευνοϊκής διάθεσης, ανταπόκρισης και αμοιβαιότητας. Η χρήση του **α' πληθυντικού** επιλέγεται από το συντάκτη για να επιτευχθεί οικείο, άμεσο και επικοινωνιακό ύφος. Ταυτόχρονα, ο συγγραφέας προσδίδει καθολικότητα στο λόγο του σχετικά με τα διαφορετικά είδη και χαρακτηριστικά φιλικών σχέσεων που παρατηρούνται στις μέρες μας.

Γ1. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Ομιλία σε ημερίδα του σχολείου

Α' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΦΙΛΙΑΣ

- Βασική προϋπόθεση για τη σύναψη πραγματικής φιλίας είναι να υπάρχει ανθρωπιστική διάθεση. Αγαθή προαίρεση (=καλή διάθεση, καλή πρόθεση), αλληλεγγύη, κατανόηση, συμπόνια και ανιδιοτέλεια (έλλειψη σκοπιμότητας) είναι στοιχεία απαραίτητα σε μία φιλική σχέση. Ο άνθρωπος καλείται να απαλλαγεί από εγωιστικές τάσεις και να στηρίξει ψυχολογικά το φίλο σε δύσκολες στιγμές, να τον συγχαρεί για τις επιτυχίες του σε όλα τα επίπεδα της ζωής του, οφείλει να αισθάνεται τις ανάγκες του και να συμμερίζεται τις ανησυχίες του και τους προβληματισμούς του.
- Πραγματική φιλία είναι αυτή που δεν έχει ζήλεια αλλά θαυμασμό, αυτή που δεν επιβάλλει αλλά συμβουλεύει, αυτή που δεν υπόσχεται αλλά κάνει πράξη. Ο αληθινός φίλος αποδέχεται το διαφορετικό, ανέχεται τα ελαττώματα του άλλου και προσπαθεί σταδιακά και υπομονετικά να τα μειώσει, τονώνοντας τα προτερήματά του. Μέσα από τη γνήσια φιλία ο άνθρωπος εξελίσσεται, αναβαθμίζει την ποιότητά του ως προσωπικότητα και αποκτά αυτογνωσία.
- Για να δημιουργηθεί μία υγιής σχέση πρέπει οι φίλοι να συμπορεύονται σε επίπεδο ηθικής. Άνθρωποι με κοινές αξίες και αρχές για τη ζωή μπορούν να δημιουργήσουν μια βαθύτερη σχέση. Συγκεκριμένα, πρέπει να είναι δίκαιοι, να έχουν τη διάθεση να συγχωρούν το συνάνθρωπο σε περίπτωση παρεξήγησης, να απουσιάζει η ανταγωνιστική διάθεση. Επίσης, η εχεμύθεια, η εντιμότητα, η ειλικρίνεια, η εμπιστοσύνη και η ανιδιοτελής αγάπη δίνουν μορφή στη φιλική σχέση και έχουν καθοριστικό ρόλο σε βάθος χρόνου.
- Μία αληθινή σχέση προϋποθέτει προσωπική και ζωντανή επαφή. Ποιοτική φιλία δεν έχουν απαραίτητα οι άνθρωποι που βρίσκονται συχνά ή καθημερινά, αλλά αυτοί που κατά τις συναντήσεις τους μοιράζονται ουσιαστικές και εποικοδομητικές στιγμές. Οι πραγματικοί φίλοι συζητούν για προσωπικά και κοινωνικά ζητήματα, μοιράζονται ευχάρια ή δυσάρεστα συναισθήματα και ασχολούνται με ψυχαγωγικές δραστηριότητες στον ελεύθερό τους χρόνο. Έτσι, σταδιακά αποκτούν κοινά βιώματα και εμπειρίες, με αποτέλεσμα η φιλία να αποδεικνύεται στο χρόνο ισχυρή και γνήσια.

Β' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΧΕΣΕΩΝ ΦΙΛΙΑΣ

ΘΕΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ

- Η εκμηδένιση των χωροχρονικών αποστάσεων και το χαμηλό κόστος επικοινωνίας μέσω διαδικτύου ευνοούν τη διατήρηση ή και τη σύναψη νέας φιλίας. Από την επαναστατική τεχνολογική καινοτομία του διαδικτύου γίνεται φανερό το εύρος των δυνατοτήτων που παρέχει το μέσο σε εκατομμύρια ανθρώπους από όλο τον πλανήτη να επικοινωνήσουν μεταξύ τους, να συνάψουν σχέσεις, να ανταλλάξουν απόψεις κ.τ.λ. και μάλιστα άνθρωποι που δεν έχουν συναντηθεί ποτέ μεταξύ τους. Ακόμη, φίλοι και συγγενείς που είναι μακριά έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνούν πολύ συχνά και μάλιστα πολύ φθηνά λόγω του χαμηλού κόστους μέσω της διαδικτυακής επικοινωνίας.
- Το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δίνουν λύση σε παράγοντες που αναστέλλουν τη φιλία, όπως οι σύγχρονοι ρυθμοί ζωής και οι πολλαπλές υποχρεώσεις της καθημερινότητας. Τα διαδίκτυο άλλωστε ανταποκρίνεται απόλυτα στον τρόπο ζωής των ανθρώπων του αναπτυσσόμενου κόσμου, αφού ο χρόνος είναι αγαθό εν ανεπάρκεια, ενώ η πολλαπλότητα των ρόλων και των ευθυνών καθιστά σχεδόν αδύνατη την κοινωνική επαφή, την άμεση επικοινωνία και άρα τη διατήρηση των φιλικών δεσμών. Ιδιαίτερα οι σύγχρονοι νέοι έχουν αντικαταστήσει στις φιλικές τους σχέσεις τη χρήση του τηλεφώνου. Επιδιώκουν την επαφή μέσα από το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που αυτό προσφέρει. Τα παραδοσιακά ραντεβού των νέων, οι πολύωρες συζητήσεις, καθώς και η εξ επαφής επικοινωνία, αντικαταστάθηκαν από τα γνωστά μέσα κοινωνικής δικτύωσης.
- Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προσφέρουν τη δυνατότητα ανάπτυξης κοινών ενδιαφερόντων μεταξύ των χρηστών (εθελοντισμός, ένταξη σε ομάδες κοινών ενδιαφερόντων, οικολογία, πολιτισμός, παιχνίδια κ.λπ.). Αποτελούν, επομένως, μια νέα μορφή κοινωνικοποίησης και οργάνωσης, ειδικά των νέων.
- Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης φέρνουν σε επαφή με ανθρώπους και λαούς. Εξοικειώνουν με διαφορετικές κουλτούρες, αντιλήψεις, συνήθειες και έτσι συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας οικουμενικής συνείδησης, στην άρση του ρατσισμού και την ανεκτικότητα. Επομένως, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κάνουν πραγματικότητα τη σύναψη φιλικών δεσμών μεταξύ ατόμων, ομάδων και λαών, που διαφορετικά μάλλον δε θα συναντιόνταν ποτέ.

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός, ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

➤ Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης πραγματοποιούν τη συμμετοχή του νέου στην κοινωνία της πληροφορίας. Η ΚτΠ επιτρέπει την παγκοσμιοποίηση της πληροφορίας, άρα καλλιεργεί την ανθρώπινη ενότητα, καθώς συμβάλλει στη γνωριμία ανθρώπων και λαών. Η πληροφόρηση για άλλους πολιτισμούς, με άλλη ιστορία, γλώσσα, κουλτούρα, συνήθειες κ.τ.λ. απομυθοποιεί ανθρώπινες διαφορές, γκρεμίζει τα τείχη της αμοιβαίας προκατάληψης και προετοιμάζει έναν κόσμο πιο ειρηνικό, με συνεργασία μεταξύ των λαών, σεβασμό και κατανόηση στη διαφορετικότητα.

ΑΡΝΗΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ

➤ Ο διαδικτυακός ιστότοπος ελκύει τους νέους, ακόμη και τα παιδιά του δημοτικού, στον κόσμο της ηλεκτρονικής δικτύωσης. Οι νέοι, μαγεμένοι από τις πολλαπλές δυνατότητες του διαδικτυακού πολυχώρου, εγκλωβίζονται σε αυτόν, δημιουργώντας ένα πλαστό πολλές φορές ηλεκτρονικό προφίλ, κινδυνεύοντας να επηρεάσουν τις μεταξύ τους σχέσεις. Αυτό είναι ιδιαίτερα επικίνδυνο, διότι όσο οι νέοι εθίζονται στο διαδίκτυο τόσο απομακρύνονται από τους συνανθρώπους τους, καθώς και τις ομάδες των συνομήλικων, καταλήγουν εσωστρεφείς προσωπικότητες που δεν εκφράζουν άμεσα τα συναισθήματά τους. Οι έφηβοι κλείνονται στον πλασματικό χώρο του διαδικτύου, δημιουργούν μια νέα πραγματικότητα που δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες και στον ψυχισμό τους, ζώντας ταυτόχρονα σε δύο κόσμους, δίνοντας μεγαλύτερη σημασία στο διαδικτυακό, διότι δε χρειάζεται να λένε πάντα την αλήθεια και να δείχνουν τις αδυναμίες τους. Οι σχέσεις αποδυναμώνονται και ο θεσμός της φιλίας, όπως τον γνωρίζαμε παραδοσιακά, απειλείται.

➤ Οι νέοι περνούν περισσότερο χρόνο στην οθόνη του υπολογιστή τους, συνάπτοντας σχέσεις, ανταλλάσσοντας απόψεις, επικοινωνώντας με άτομα που δεν έχουν ποτέ συναντηθεί μεταξύ τους. Άνθρωποι που τους συστήνονται με διαφορετική από την πραγματική τους ταυτότητα, ηλικία ή ακόμη και φύλο μπορούν να απειλήσουν ή να βλάψουν, ειδικά ανυποψίαστους νεαρούς χρήστες. Η απώλεια της ιδιωτικότητας, η προβολή ιδιωτικών στιγμών ενέχουν τον κίνδυνο εκμετάλλευσης από κακόβουλα και επιτήδεια άτομα. Είναι γνωστές άλλωστε, περιπτώσεις παιδικής πορνογραφίας, σεξουαλικής παρενόχλησης, ή ακόμη και ενθάρρυνσης για αυτοκτονία ή εγκληματική συμπεριφορά, ή συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια, που πολλές φορές έχουν τη δυνατότητα να εγκλωβίσουν την ευάλωτη προσωπικότητα των παιδιών και να καταστούν επικίνδυνες, σε ένα οικογενειακό περιβάλλον, όπου οι γονείς αγνοούν, δυστυχώς τις περισσότερες φορές τις διαδικτυακές δραστηριότητες των παιδιών τους.

➤ Στο διαδίκτυο προωθούνται σχέσεις με γνωρίσματα πολύ διαφορετικά από αυτά της πραγματικής φιλίας. Σχέσεις χρησιμοθηρικές, ωφελιμιστικές, που στηρίζονται στον ατομισμό και την ιδιοτέλεια -μακριά από τις αρχές της συνεργασίας και της συνύπαρξης. Εξάλλου, στις διαδικτυακές επαφές επικρατεί κλίμα ψυχρότητας και αποπροσωποποίησης, οι φιλίες είναι επιφανειακές και ανειλικρινείς. Η μηχανή που μεσολαβεί μεταξύ των χρηστών, η απρόσωπη οθόνη, η απόσταση που μηδενίζεται τάχα με τη μεσολάβηση του ηλεκτρισμού, δεν μπορούν τελικά να αντικαταστήσουν την πραγματική φιλία, ακόμα και αν μετράμε... εκατοντάδες ή ακόμα χειρότερα... χιλιάδες διαδικτυακούς φίλους.

➤ Η φιλία στο διαδίκτυο έχει συχνά αισθητικά κριτήρια. Οι νέοι κυρίως -αλλά όχι μόνο- αγωνιούν να ανεβάσουν μια ωραία φωτογραφία στο διαδίκτυο και να αποσπάσουν πολλά likes. Αντίστοιχα, φίλους κάνουμε όσους είναι όμορφοι και έχουν πολλούς «ακόλουθους» στα μέσα δικτύωσης. Όταν, όμως, τα στερεότυπα που διαμορφώνονται αφορούν εμμονικά την εικόνα, την εμφάνιση και τους «κανόνες» αισθητικής, τότε και η οπτική μας επηρεάζεται ανάλογα. Η φιλία αλλοιώνεται, μαθαίνουμε να κρίνουμε και να αξιολογούμε τους άλλους με γνώμονα την εμφάνισή τους και όχι το είναι τους. Αποκτάμε προκαταλήψεις και απορρίπτουμε άλλους ανθρώπους (συμμαθητές, φίλους, συντρόφους κ.τ.λ.) με μοναδικό κριτήριο την εμφάνισή τους.

➤ Μια νέα μορφή ρατσισμού αφορά την απαξίωση και την περιθωριοποίηση φίλων που δεν έρχονται σε επαφή με την ψηφιακή κουλτούρα. Όσοι δεν έχουν λογαριασμό, δεν αναρτούν φωτογραφίες, δεν διασκεδάζουν με την ίδια μαζική κουλτούρα, θεωρούνται συντηρητικοί, εκτός πραγματικότητας, πέφτουν θύματα χλευασμού και απορρίπτονται από την ομάδα των ομηλικών, αφού δεν ανήκουν στην ψηφιακή γενιά και άρα δεν έχουν κοινούς κώδικες με αυτήν.

➤ Επιπλέον, οι νέοι κινδυνεύουν να χειραγωγηθούν από τους διαδικτυακούς τους «φίλους» και να αποτελέσουν μέλη ομάδων με ακραίες ρατσιστικές, εθνικιστικές και ιδεολογικές θεωρίες, οι οποίες βρίσκουν το διαδίκτυο εύφορο έδαφος δράσης, καθιστώντας τους νέους πνευματικά έγκλειστους, αφού χαλιναγωγούν τη κριτική τους σκέψη.

➤ Η βία μπορεί στις μέρες μας να εκφραστεί και διαδικτυακά, μέσα από τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης. Ο διαδικτυακός εκφοβισμός εκδηλώνεται με ποικίλους τρόπους, όπως με επαναλαμβανόμενη αποστολή ηλεκτρονικών ή τηλεφωνικών μηνυμάτων, με παρέμβαση και παρενόχληση οποιασδήποτε διαδικτυακής δραστηριότητας του ατόμου, με τη δημιουργία ψεύτικων διαδικτυακών προφίλ κ.τ.λ., με αποτέλεσμα την παραβίαση θεμελιωδών ελευθεριών του ατόμου.